

Svensson's Skov

Ejer: Anette og Charlie Svensson

Adresse: Lundebakkevej 6, 4684 Holme Olstrup

Offentlighed: privat skov

Formål. Fra 2005 ønskede ejeren at konvertere ejendommen fra landbrugsproduktion til natur, skov og herlighedsværdier. Værdiproduktion i skoven har været lavt prioriteret.

Vurdering. Skovrejsningen, udlægning af vidtstrakte sletter samt opgravning af en større sø har givet en ejendom, som i sin overordnede fordeling er velordnet og indbydende. Beboelse og sletter er smukt indrammet af gammel og yngre skov. Den indre kvalitet af skovrejsningsbevoksningerne er dog ringe. Der er store behov hhv. muligheder for at udvikle skoven, naturhensyn på sletter og vådbundsområder. Jagtinteresserne er ikke væsentligt tilgodeset.

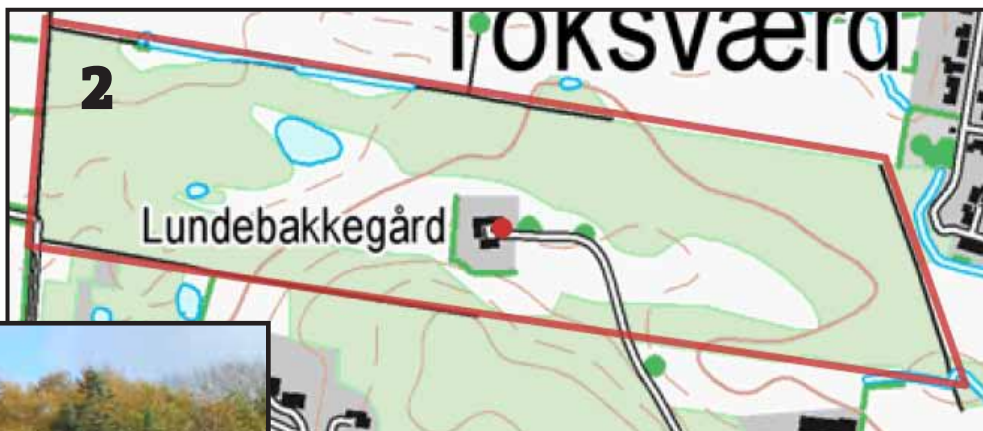
Indledning

Ejendommen på i alt 23 hektar ligger i et svagt bakket landskab, hvor jordbundens tekstur og hydrologi varierer ganske meget. Nogle områder er stærkt vandlidende og har tidligere været drænet mens andre områder er sandede og tørre. Det højest beliggende område i den sydlige del af ejendommen, hvor ejer har tilkøbt gammel skov har en sandet gruset og meget dybgrundet jord, hvilket giver meget stabile gamle træer.

Landskab og æstetik

Ejendommens bygninger ligger forholdsvis højt midt på ejendommen (billed 2 og 3) og landskabet skråner betydeligt mod vest og svagt mod nord og øst. Mod syd stiger arealet ret stejlt op gennem den eksisterende ældre skov af blandede nåletræer og beboelsen ligger meget i læ og skygge af disse syd for liggende skovbevoksninger (billed 3).

Ejer har ved skovrejsningen lagt stor vægt på at bevare vide og

smukke udsigter fra beboelsen mod vest (billed 3 og 22, 26) og øst (billed 4). Landskabets skrånende natur er således tydeligt bevaret. Set fra de åbne sletter, understreges landskabets højdevariation af de gamle, høje og mørke nåletræer på den sydlige bakketop (billed 3 og 5). Omvendt er udsynet fra ejendommens højeste punkt (til f.eks. den store sø) blokeret af undervækst og træer i det gamle skovstykke (billed 6). Fra et æstetisk / oplevelsesmæssigt synspunkt kunne det overvejes at skaffe dette udsyn mod søen ved at fjerne undervækst i en stribe fra

"toppen" eller alternativt at skabe et indhak i skovens nordlige rand ind mod bakkeknoleden. En lignende optimering af udsigten fra den højt beliggende gamle skov kunne skaffes ved afdrive den lille klat blandet løvtræ umiddelbart sydvest for stuehuset. Dette ville også skaffe mere eftermiddags-sollys til boligen, som ligger i solskygge af disse høje træer mod sydvest i vinterperioden. Alternativt kunne man tynde hårdt i disse træer og skabe et mere "savanne-agtig" billede, hvor undervæksten blev holdt nede med den slagleklipper, som i øvrigt anvendes på græssletterne. Disse mulige indgreb gøres mulig af to forhold: dels foregår det i skovens nordrand (som er mindre stormeksponeret) og dels er jordbunden usædvanlig dybgrundet (2-3 meter dybe sænkerrødder). De få eksisterende solitære træer på ejendommen - primært rundt om beboelsen - er søgt bevarede og skovrejsningen er holdt i god afstand fra disse (billed 7).

Den ældre eksisterende skov

Ejer tilkøbte et større stykke syd for liggende ældre skov, som ligger i forlængelse af ejers ældre skov på den sydlige bakkeknoled. Herigennem indgår nu hele 3 hektar gammel skov i ejendommens samlede arrondering. Dette ældre skovstykke består af flere små litra af vidt forskellige træarter: rødgran, Sitkagran, Douglasgran, grandis, lærk og cypres. Der er stedvis indblandet løvtræ, men løvtræet

og høj under-etage af blandet løv- og nåletræ (billed 13). Denne gamle skov er et stort og rigt aktiv for ejendommen, men der trænger til en differentieret udvikling, hvor der i nogle områder f.eks. skabes en undervækst under få spredte stabile træer og andre steder føres en forsigtig gruppevis skærmstilling.

er overvejende udertrykt. Nogle af disse grupper (især cypressen og den vestlige lærk) er stærkt forsømt med hugst (billed 9, 10, 12), men den dybgrundede jord og den store stormstabilitet i cypres og lærk medfører at stabilitetsproblemer er overskuelige. Nogle af grupperne har tidligt været hugget stærkt, således at mange af de tilbagestående træer har en stor enkelttræstabilitet.

På trods af et spredt stormfald efter vindhastigheder på mindst 40 m/sek i stormen den 28. oktober 2013, kan disse ældre nåletræsbevoksninger betragtes som forholdsvis stormstabile. De kan overleve mange årtier endnu uden mere end spredte skader, men de kan også stedvist tyndes m.h.p. udnyttelse af den allerede kraftige naturforyngelse, som er tilstede overalt. I kommunens skov (sydøst for toppen af bakkeknolden) står de gamle træer mere spredt og der er en rig

Skovrejsningen

I 2006 blev der efter reolpløjning lavet skovrejsning på 14,5 hektar. Skovrejsningen blev gennemført af Brian Gades firma, PrimeNature. Skovrejsningen har ført til alvorlige juridiske diskrepanser, fordi hverken skovrejsning eller naturudvikling blev tilendebragt som aftalt ifølge ejeren. Der er således flere pletter, hvor tilplantningen blev undladt p.g.a. våd jord, men disse pletter blev aldrig senere beplantet (billed 15). I øvrigt er store dele af skovrejsningen gennemført med meget artsrige enkelttrævise blandinger (mellem 10 og 20 arter - se billed 17, 19), og det er i dag erkendt at sådanne "kunstigt naturlige" blandinger er meget uønskede (se Håndbog i Skovrejsning af Christian Nørgård Niesen). Der er endvidere en usædvanlig stor dødelighed blandt hovedtræarterne eg, bøg og ask (og vel at mærke ikke p.g.a. askesygen), hvilket flere steder medfører problemer. Store dele af skovrejsningen er således domineret af pionerarter som birk, rødél og mirabel og andre pionerarter (billed 17,

18, 21). Skovrejsningen står overfor en vigtig og intensiv hugstpleje for at udvikle bevoksningerne fornuftigt.

Struktur og aldersvariation

Endvidere er det et problem, at alle bevoksninger – selv om de jævnfør planen skulle have forskellige hovedtræarter – ligner hinanden meget p.g.a. den store indblanding af pionerarter overalt. Sagt på en anden måde: Alle 14,5 hektar ser stort set ud som "den samme pærevælling".

Skovrejsningen står overfor to vigtige problemer: a) dels er der områder, hvor der snart skal gribes ind for at sikre blot en minimal dækning af langlevende klimaks-træarter, og b) dels er det bydende nødvendigt at udvikle forskellige skovbilleder på de 14 hektar for at sikre skovrejsningens æstetiske og biologiske

mangfoldighed og ejendommens herlighedsværdier på skovrejsningsarealerne.

Den store ensartethed af især ege- og aske-skovkulturerne forstærker det generelle problem på alle skovrejsningsarealer: at alle bevoksninger er ensaldrende og udvikler sig synkront gennem årtier. Da hele skovrejsningen generelt er anlagt med alt mange trætræer og med alt for mange pionertræarter i forhold til klimaks- og hovedtræarten er der ikke gjort noget væsentligt for at skabe en strukturel variation over skovrejsningen (for meget ligner billed 21). Blokvis og **forskelligartet** anvendelse af ammetræarter (poppel, hybridlærk, birk, rødel) havde givet et langt mere forskelligartet skovbillede og givet forskellige muligheder for at udvikle litraerne forskelligt. Men denne mulighed foreligger ikke.

Heldigvis er der på ejendommen en meget stor afdeling med gammel skov, som giver rige muligheder for en varieret oplevelse på en rundvandring.

Afveksling mellem skov og åbent land

Ved ejendommens omlægning til naturejendom har ejeren i høj grad taget hensyn til betydningen af afveksling mellem lukket skov og åbent land. Mens den gamle skov støder tæt op til bebyggelsen mod syd og den nyrejste skov er trukket tæt på mod nord, er der bevaret vide græssletter mod vest og øst (billed 1). Ejeren har bl.a. ønsket at bevare udsigten til kirken i Toksværd, som er smukt oplyst om aftenen. Ved at planere den vest for beboelsen liggende bakkeknold, har ejer også skabt en smuk udsigt fra beboelsen mod vest til den nyudgravede sø over et vidtstrakt hældende landskab (billed 22). Samtidigt er der ved skovrejsningen tænkt i bløde kurver, således at skovbrynet bugter sig gennem landskabet (f.eks. billed 4 og 7, samt rundt om søen og et andet ældre mosehul mod vest (billed 22). Disse bugtede skovbryn er en af få succeser fra skovrejsningsprojektet.

Anvendelsen af det åbne land

Der er altså bevaret vidtstrakte sletter på cirka 6 hektar omkring gården og mod øst og vest. I øjeblikket slås græsset blot med en slagleklipper en til to gange årligt. Klippingen hindrer at græsset bliver gammelt, tørt og brunt og bevarer en konstant grøn frodighed det meste af året. Bevarelse af grønt græs til vinteren giver især harer og råvildt fødemuligheder om vinteren. Men i øvrigt udnyttes græssletterne ikke i øjeblikket. Man kan diskutere om det er hensigtsmæssigt at lade så store arealer henligge – i øjeblikket uden ret meget andet formål end udsigt og æstetik. Men sletterne rummer naturligvis store muligheder, som kan udnyttes mere målrettet. Der nævnes her blot nogle af mulighederne:

1) Agerhønspleje: Ejer er ked af at den tidligere store forekomst af agerhøns er ophørt. Forskellige tiltag drøftedes, og det skønnes at sletterne på det bredeste stadig er brede nok til at byde agerhøns på foder og skjul. Men da sletterne er fuldstændig omringet af skov, danner de nyrejste skove givetvis en barriere for agerhønsenes adgang til sletterne. Agerhøns bryder sig ikke om at flyve højt over skov. Skulle man have gjort en mål-

rettet indsats for agerhøns, skulle sletterne have været åbne ud mod det omkringliggende åbne landskab. Med skov hele vejen rundt langs skel er det nok ikke muligt at se agerhøns igen.

2) Natur- og fasanpleje: Til gengæld kan der gøres noget målrettet for fasaner, lærker og anden flora/fauna. Midt på den østlige flade slette kan der udlægges en rund plet brakjord, som friholdes for slåning. Tuegræsser og gammelt græs giver skjul og ynglemuligheder for insekter, fugle (herunder lærker) og harer. Den gamle brak kan evt. omkranses af en insektvold, som giver vigtig føde for fasankyllingerne i foråret. Endnu bedre er det hvis den gamle brak også omgives af dels en stribe nøgen jord (som gradvis udvikler frøudkrudter) og dels en stribe 1-årig brak. Disse to stiber kan på skift harves/pløjes, således at der opstår en brak-sædskifte, som hele tiden sikrer at der findes brak i forskellige udviklingsstadier med de dertil hørende frøudkrudter til fuglevildt – herunder barmark.

3) Overdrev: I den østlige og især i den nordlige del af øst-sletten findes en knold med tør og sandet, næringsfattig jord, hvor der allerede nu er de første indikatorer til en overdrevslignende vegetation (vikke, høgeurt, brandbæger osv.). Da græsset allerede er stærkt på retur på denne knold er der ikke basis for at lave hø/wrap på dette område, men det ville fremme udviklingen mod en smukt blomstrende overdrevsvegetation, hvis det slåede græs blev bortrevet og næringsstofferne således blev fjernet. Ud over at være hjemsted for sjældne planter (orkideer osv) giver overdrev også hjemsted for truede dyrearter (firben mv.).

4) Husdyrhold: Det er åbenlyst også interessant at friholde dele af sletterne til muligt husdyrhold. Det være sig kvæg eller får, men også heste befolker landskabet i tiltagende grad. I den særligt eksotiske ende befinder sig dyrehaver med dådyr, bison eller lign.

Vandmiljøer

Der er på ejendommen flere våde områder. Af "Højkantkortet" fra sidste halvdel af 1800-tallet fremgår at landskabet allerede midt i 1800-tallet er voldsomt grøftet og afvandingen af jorderne således tidligt sat i system (billed 24). Højkantkortet viser derfor kun åbent vand i to små vandhuller – herunder den sydvestlige "mergelgrav", som indtil i år var helt tilvokset med gammel rødél. Mod nordvest, hvor nu en sø er udgravet (billed 22, 26), fandtes tidligere kun et mindre vådbundsareal, som blev afgrøftet mod nord (billed 24). På samme måde har det nordøstlige hjørne også tidligt været afvandet via en grøft. Op gennem begyndelsen af 1900 tallet må grøfterne være blevet afløst af rørlagte dræn, for på luftfotoet fra 1945 ses regulære agermarker overalt (billed 25) – undtagen en lille "ulden plet" ved den sydvestlige "mergelgrav" og ved det østlige skel. De

stejle skrænter lige sydvest for beboelsen er i 1945 blevet beplantet med skov – måske for at skaffe læ i det åbne landskab, men nok også fordi skrænterne var tørre og vanskelige at dyrke rationelt med datidens metoder. Dette forholdsvis nøgne landskab bestod indtil omlægningen og skovrejsningen i 2006.

Ved omlægningen til naturgård i 2006, skulle Brian Gades firma lave en 8000 m² sø i den vestlige ende af vestsletten. Det blev dog kun til en sø på cirka 2500 m² og denne sø er i øvrigt alt for lavvandet – der står gul iris midt i søen. Denne sø voksede

helt til i dunhammer op til 2013, hvor oprensning af vandhullerne blev påbegyndt. Der er igen en rand af dunhammer rundt langs kanten. Vandkvaliteten er i øjeblikket tålelig - men med en tendens til eutrofiering (alger - billed 27). Ved søens gravning blev jorden lagt op på vestsiden, som var lavest og drænet blev stoppet. Ejer har nu også fjernet alle gamle rødde træer i den lille "mergelgrav" mod sydvest og har planer om en god dyb udgravning af dette tilvoksede vandhul (billed 28-29). Den oprindelige plan var at lave en sø så stor at den forbandt mergelgraven og den nuværende nye sø, men dette blev aldrig implementeret af skovrejsningsfirmaet.

Et andet vådbundsområde er "pilekrattet" i det nordøstlige hjørne (billed 30). Dette område har været dyrket landbrugsmæssigt med fungerende dræn, men blev ikke

tilplantet af skovrejsningsfirmaet – angiveligt p.g.a. ufarbar jordbund. Det formodede tidligere fungerende dræn virker nu i hvert fald ikke længere og arealet er vådt og vildt tilgroet med pil på halvdelen af arealet. Som situationen er nu, må man udvikle arealet fra status quo og sådanne pilekrat kan udgøre en spændende afveksling fra den omkringliggende lukkede skov. Der er næsten ingen åbne vandflader og det kunne overvejes at skabe en lidt større niche-rigdom ved at grave et par mindre dybe vandhuller i dette "pilekrat".

Natur og biodiversitet

Omlægningen fra agerbrug til skov, slette og vådbundsarealer har været en meget værdifuld udvikling i øgningen af habitatsrigdommen. Enkelte nicher er gået tabt – f.eks. tabet af agerhøns, men dette opvejes stærkt af ikke mindst genskabelsen af vådbundsarealer og afvekslingen mellem skov og slette. Der er endnu ikke gjort noget specifikt for biodiversitet.

Vej- og stisystem samt offentlig adgang

Da skovrejsningen er lagt som en bræmme hele vejen rundt langs ejendommens ydre skel, er der kun anlagt en indre skovvej igennem disse skovstykker (billed 31). Der er endnu ikke anlagt hverken stikspor eller stier. Ved statsligt støttet skovrejsning pålægges arealet fredskovspligt og ved skove over 5 hektar er offentlig færdsel tilladt på veje og stier. Da ejeren af ejendommen er nabo til et stykke kommunalt skov (den østlige del af den ældre skov mod syd) har der tidligere været større gener fra skovgæster, som "forvildede" sig rundt på ejerens ejendom. Dette problem blev afhjulpet, da kommunen opsatte orienterende skilte. Med disse erfaringer i bagagen har ejer valgt at anlægge en skovvej hele vejen rundt men 10-20 meter indenfor ejendommens ydre skel. Skovbrynsbeplantningen adskiller således det ydre skel og alle veje og spor. Der er således ikke lovlig adgang til ejerens skove fra de fleste ydre skel.

For størstedelens vedkommende er sporene anlagt lige og parallelt med de lige skel. Kun i Nord-siden, hvor skovrejsningsselskabet også har oversprunget nogle aflange pletter langs den i nordskellet gående grøft, opstår der bugter på skovbrynet og derfor bugter det bagved liggende hovedspor sig også en smule til stor gavn for den æstetiske virkning for gående. Der er endnu ikke anlagt spor langs med de indadvendte skovbryn, som ellers kurver sig smukt i landskabet. Der ligger altså et betydeligt rekreativt/æstetisk potentiale i anlæg af nye stier eller spor når skovens hugstpleje iværksættes. Det anbefales da stærkt at man søger at kombinere de produktionstekniske og æstetiske hensyn ved indlæg af nye spor.

Vildtpleje, jagt og fortidsminder

Bortset fra et par foderautomater er der ikke gennemført nogen egentlig vildtpleje, men de stedvis åbne bevoksninger byder endnu på føde til vildtet. De slæde græsletter udgør også vigtige foderkilder for harer og rådyr om vinteren. Ejer er ikke særlig interesseret i jagt og der er ved skovrejsningen ikke langt stor vægt på jagt. Den meget store indre skovrand ud mod sletterne giver gode muligheder for at studere det græssende vildt, men gør bestemt ikke jagt fra Hochsitz eller Pürch lettere. Ej heller drivjagter på råvildt (og hare) er oplagte, da dyrene ikke kan skydes langs de ydre skel, hvor skovrejsningen er trukket helt ud til skel. Derimod kan der antageligt gennemføres en udmærket fasanjagt, da fasaner nok snarere vil søge mod de ældre skovområder mod syd. Skovstykkernes forholdsvis smalle bredde hele vejen rundt langs skellet, gør det let af drive fasanerne op. Fortidsminder findes ikke på ejendommen

Ejendommens videre udvikling

Omlægningen fra landbrug til skov og natur har på mange måder skabt en smuk og oplevelsesrig ejendom. Der er nu store herlighedsværdier etableret ikke mindst gennem de smukke udsigter, åbne søflader, vidtstrakte slette-landskaber og stedvis smukke skovbryn (billed 32). Det er dog vigtigt fortsat at udvikle ejendommen videre. I ganske særlig grad er det nødvendigt at lave en udviklingsplan for det store skovrejsningsareal, som i ganske vidt omfang optræder alt for homogent og fattigt på klimakstræarter (bøg, eg og nåletræarter). De forskellige "uheld"/forsømmelser i skovrejsningen, bør man forsøge at vende til noget frugtbart. F.eks. kan den tørre knold i det nordøstlige hjørne, hvor de fleste arter – undtagen skovlind – er døde i kulturfasen, så ganske udmærket udvikles til en ren bevoksning af lind (billed 14). Måske stedvis med lysninger eller dybkronede træer. Herigennem skabes en vigtig variation i forhold til de omgivende skovstykker. Det samme kan gøres i den østlige del, hvor den tætte forekomst af birk bør udvikles til en ren birke-monokultur (billed 20). Punktvis har selvsået pil totalt overtaget pletter i skoven. Også en sådan variation bør fremmes ved at fjerne eventuelle rester af birk og rødell, så der skabes et regulært tæt pilekrat (billed 18). Et sådant monomant pilekrat har yderligere den fordel at det kan stævnes, hvorved det skaber struktur- og aldersvariation i den eller ensformige skov. På samme måde bør rene ege- eller bøgegrupper søges skabt ud af diverse blandinger (f.eks. bøg i billed 17). I nærheden af de gamle nåletræsbevoksninger mod syd er der rig opvækst af grandis, lærk og rødgran og her kan en "fattig" skovrejsning bruges som forkultur eller overstandere for disse gratis tilkomne arter. Hvor der i skovrejs-

ningen er stort fravær af klimaksarter og kun findes pionerarter, bør det overvejes at plante enkelte frøtræer af f.eks. ahorn, eg og lærk, fordi sådanne allerede efter 10-20 år producerer rigeligt med frø til skabelse af nyt foryngelsespotentiale i de fattigste dele af skovrejsningen. Opstamning af hovedtræer er en videre måde at videreudvikle nogle skovrejsningsarealer på - evt. gennem FKL-princippet (se skovrejsningshåndbogen). Hvor spredte kirsebær har overlevet er dette særlig oplagt (billed 19, midtfor).

Også på de vidtstrakte sletter, hvor der i øjeblikket overalt sker græsslæt, kan man udvikle arealplejen, så den bliver mere varieret både i æstetisk og naturmæssig sammenhæng. Det samme kan siges om vandområderne, hvor der er muligheder for udvidelser og ændringer. Det ville antageligt også øge ejendommens samlede herlighedsværdi, hvis skovrejsningen flere steder blev opdelt af bredere spor eller lysninger af hensyn til en mere effektiv jagt.

Taksigelse

Ejendomsanalyserne er finansieret af Naturstyrelsen, 15. Juni Fonden, Skovdyrkerne og SkovByKon. Vi takker varmt for projektmidlerne – uden hvilke projektet ikke havde kunnet gennemføres. Ejendomsanalyserne udgør et centralt kilde-materiale til vores kommende nye bog: "Skovrejsning, natur- og herlighedsværdier"

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

15. Juni Fonden

SKOVDYRKERNE